

Н.А. Добрянская, доцент, кандидат экономических наук,
 кафедра «Экономической теории и экономики предприятия»
С.С. Стоянова–Коваль, доцент, кандидат экономических наук,
 кафедра «Бухгалтерского учета и аудита»
М.А. Варгатюк, магистр, специальность «Учет и аудит»

Одесский государственный аграрный университет, Одесса (Украина)

Аннотация: В статье рассмотрено анализ и оценку финансового состояния предприятия, его деятельности, с точки зрения взглядов отечественных и зарубежных ученых, как необходимых составляющих экономического развития. Сделан анализ показателей финансового состояния на примере ЧП «Клекотинске», занимающееся выращиванием зерновых и технических культур. Предложены пути улучшения финансового состояния предприятия.

Ключевые слова: финансовое состояние предприятия, анализ, показатели оценки финансового состояния.

Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Фінансовий стан – це один з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств. [1].

Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг, на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом.

За допомогою аналізу виробляється стратегія і тактика розвитку підприємства, розробляються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

Проблемам аналізу та оцінки фінансового стану підприємств приділяють увагу такі провідні вчені та дослідники, як А.Д. Шеремет, М.П. Баканов, М.І. Ларка, О.В. Павловська, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, С.С. Черниш, М.Г. Чумаченко, М.Ю. Аверіна, І.Ю.Гришова, О.О.Непочаєнко, М.Я.Дем'яненко, Ю.О.Лупенко, В.І.Топіха, М.Й.Малік, П.К.Бечко, Т.С.Шабатура, Ю.А. Анисимова та інші.

Проведення фінансового аналізу дозволяє розрахувати значення великої кількості фінансових співвідношень. [2, с.54].

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове становище підприємства. [3]

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Отже, метою оцінки фінансового стану є надання оцінки результатам господарської діяльності підприємства за певний період та на певну дату. [4, с.294]

Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі, хто пов'язаний із підприємством, економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством. У кожного з партнерів підприємства – акціонерів, банків, податкових адміністрацій – свій критерій економічної доцільності. Тому й показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб кожний партнер зміг зробити вибір, виходячи з власних інтересів. [5, с.18-27]

Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства опрацювала певні його здійснення. Виділяють такі основні прийоми аналізу, які показані у вигляді таблиці 1:

Таблица 1 - Основные приемы анализа финансового состояния предприятия

Приём	Содержание приёма
Горизонтальный (часовой) анализ	Сравнение каждой позиции отчетности за предыдущий период. У балансе – показатели на конец периода с показателями на начало периода. У Звѣта про финансовые результаты – показатели отчетного периода с показателями предыдущего периода и т.д.
Вертикальный (структурный) анализ	Определение структуры показателей за оценкой влияния разных факторов на конечный результат. В балансе предприятия за показателем структуры складов ранжируются и выделяются наиболее крупные на влияние изменения валюты баланса. У звѣта про финансовые результаты выделяется структура каждой статьи в общей сумме выручки, что используется при сравнительном анализе, а также при построении прогнозных финансовых звѣтов.
Трендовый анализ	Объектом является информация за определенный ретроспективный период, что позволяет выявить основные тенденции динамики показателей. На основе экстраполяции выделяется перспективное значение основных показателей, а также прогнозируется перспективный анализ финансового состояния.
Анализ относительных показателей (коэффициентов)	Расчет соотношений между отдельными данными баланса предприятия, звѣта про финансовые результаты и других форм отчетности. Даны соотношения характеризуют определенный финансовый стан: анализ показателей ликвидности; анализ структуры источников средств; оборотности капитала и трансформации активов; деловой активности (оборот дебиторской и кредиторской задолженностей, ресурсоэффективности); анализ рентабельности (общей рентабельности и рентабельности капитала); анализ эффективности использования капитала; анализ позиций предприятия на рынке ценных бумаг.
Сравнительный анализ	Для определения реального финансового состояния предприятия необходимо провести сравнение с расчетными показателями, с средними значениями, с показателями конкурентов.
Факторный анализ	Проводится для определения влияния отдельных факторов (причин) на результативный показатель детерминированных (разделенных во времени) или стохастических (что не имеют определенного порядка) приемов исследования. При этом факторный анализ может быть как прямым (власне анализ), когда результативный показатель разделяется на отдельные складовые, так и обратным (синтез), когда отдельные элементы сводятся к общему результативному показателю. Проводится с помощью моделирования (детерминированного и стохастического).
Специальный анализ	Прогноз будущих денежных потоков, анализ взаимосвязи прибыли – объема реализации – цены, анализ движения денежных средств и т.д.

Фінансовий стан підприємства характеризує ряд коефіцієнтів, які визначаються на початок і на кінець року, на підставі форм річної фінансової звітності, а саме форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати».

Необхідною умовою нормальної фінансової діяльності підприємства є збереження достатньої платоспроможності, ліквідності та делової активності протягом

звітного і прогнозованого періодів.

В умовах жорсткої конкурентної боротьби, коли підприємство гостро потерпає від нестачі грошових коштів, врятувати його становище будь – якими законодавчими і податковими засобами доречно. Саме тому ефективна і кваліфікована оцінка фінансового стану є вигідним і оптимальним шляхом попередження і вирішення проблем. [6, с.104]

Найбільш доцільно починати аналіз фінансового стану з вивчення джерел формування та розміщення капіталу підприємства, оцінювання якості управління його активами та пасивами, визначення його операційного та фінансового ризиків. [7, с.54-56;10]

Аналіз фінансового стану передбачає проведення аналізу діяльності підприємства за певними напрямками. Ці напрями відрізняються у вітчизняній практиці та зарубіжному досвіді, що представлено на рис. 1

В практиці вітчизняних вчених досить широко застосовуються горизонтальний, вертикальний, факторний, порівняльний та коефіцієнтний аналіз. При цьому аналіз проводиться як за абсолютними, так і за відносними показниками.

У зарубіжній практиці аналіз фінансового стану проводиться здебільшого шляхом коефіцієнтного аналізу (ratio analysis) за окремими напрямками аналізу, що дозволяє аналізувати різні підприємства не зважаючи на масштаби їх діяльності, визначаючи їх ефективність та прибутковість їх діяльності. Перевага віддається проведенню порівняльного аналізу (дані підприємства порівнюються з встановленими нормативами або показниками підприємств – конкурентів), трендового аналізу (trend analysis), який включає у себе вертикальний аналіз (common-size analysis), горизонтальний аналіз відносних показників (percent change analysis). Широко застосовується також факторний аналіз, особливо за допомогою моделі Дю Понтю.

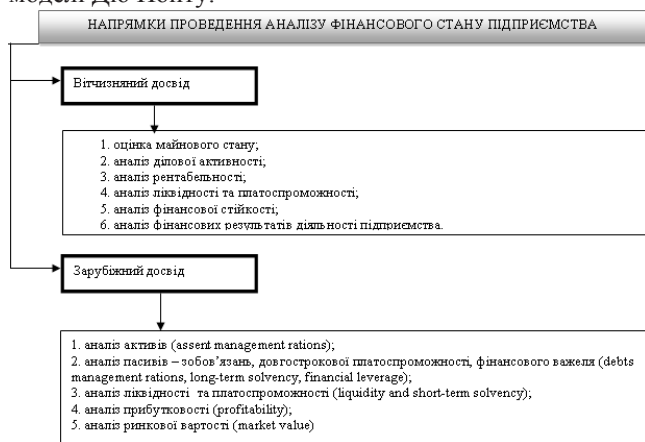

Рис. 1 Напрями проведення аналізу фінансового стану підприємства [11]

На сьогоднішній день також існують складності проведення аналізу фінансового стану, що обумовлено: 1). нестабільністю економіки; 2). кризовим станом; 3). Політичною невизначеністю.

Також певну перешкоду аналізу фінансового стану підприємства дають: а). різні форми власності; б). нестабільність законодавчої бази.

До переваг зарубіжних методик можна віднести їх конкретність та визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, спрощеність таких методик аналізу та оцінки фінансового стану підприємств.

Таким чином, вітчизняна методика потребує уніфікації, зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність та необхідність для аналітика. Отже фінансовий аналіз сьогодні повинен орієнтуватися на ринкові умови, що змінюються, державну політику в

галузі реформування і становлення бухгалтерського обліку і аудиту, давати практичні напрями поліпшення фінансового стану підприємств і подолання кризових станів, в т. ч. банкрутства. [8, с.143-145]

Вознюк А. [6, с.104] запропонувала комплекс найнеобхідніших показників оцінки фінансового стану та оптимальні їх значення для підприємств будь-яких форм власності, що працюють у вітчизняній галузі сільського господарства (таблиця 2).

Таблиця 2 - Показники оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Показники оцінки	Оптимальне значення
Група показників ліквідності	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8
Коефіцієнт покриття	2
Група показників фінансової стійкості	
Коефіцієнт автономії	>0,5
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,6-0,7
Група показників ділової активності	
Обертання кредиторської заборгованості в днях	До 15 днів
Обертання дебіторської заборгованості в днях	До 10 днів
Тривалість операційного циклу	До 30 днів
Тривалість фінансового циклу	До 20 днів
Група показників рентабельності	
Коефіцієнт рентабельності продукції	>0,2
Рентабельність власного капіталу	>0,15
Рентабельність основного капіталу	>0,1
Коефіцієнт рентабельності основної діяльності	>0,8

Підприємства галузі сільського господарства потребують вільних оборотних коштів більше ніж інші. Це обумовлено специфікою виробництва продукції, що є непристосованою для тривалого зберігання. А залежність отримання прибутку від цілого ряду нестабільних чинників обумовлюють зростання швидкості обертання грошових коштів, нагромадження власного капіталу порівняно із залученим та звужують тривалість повного виробничого циклу. Реалії ведення аграрного бізнесу та особливості вітчизняного законодавства вимагають зменшення тривалості фінансового циклу, а отже обертання дебіторської та кредиторської заборгованості. Відповідно при розрахунку рентабельності підприємств аграрної галузі ми отримаємо показники, які частково відрізняються від загальноприйнятих.

Взявши за основу дослідження одного з господарств Шаргородського району Вінницької області – ПП «Клекотинське», яке в даний час має середній рівень спеціалізації, тобто це не багатогалузеве господарство, виробничий напрям є зерново-скотарський з виробництвом технічних культур. Поставлено за мету оцінити фінансовий стан діяльності підприємства.

Нами було проведено аналіз показників оцінки фінансової стійкості, оборотності активів, платоспроможності та оцінки рентабельності підприємства за період з 2010 по 2012 роки (таблиця 3). В ході дослідження було виявлено, що показники оцінки фінансової стійкості підприємства усі приблизно відповідають нормативним значенням, в основному покращення відбулося в 2012 році: коефіцієнт автономії в 2012 році становить 0,7, а абсолютне відхилення в порівнянні з 2010 роком становить +0,3; коефіцієнт фінансування в 2012 році становить 0,5, абсолютне відхилення -0,7; коефіцієнт заборгованості також відповідає нормативному значенню, в 2012 році він становить 0,02, абсолютне відхилення - 0,58; коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності в 2012 році має значення 0,7, тобто цілком відповідає нормі, абсолютне відхилення в порівнянні з 2010 роком становить +0,2; коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу

цілком відповідає нормативному значенню 1,0 в 2012 році, абсолютне відхилення відповідно становить +0,9.

Можна сказати підприємство є фінансово стійким, тобто за рахунок власних коштів може формувати активи, не припускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованостей і розраховується вчасно за своїми зобов'язаннями, при мінімальному рівні підприємницького ризику.

Таблиця 3 - Показники фінансового стану ПП «Клекотинське» за 2010 – 2012 рр.

Показники	Нормативне значення	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Відхилення (+,-)
1. Показники оцінки фінансової стійкості					
1.Коефіцієнт автономії	≥=0,5	0,4	0,6	0,7	+0,3
2.Коефіцієнт фінансування	≤=1	1,2	0,6	0,5	-0,7
3.Коефіцієнт заборгованості	≤=0,5	0,6	0,4	0,02	-0,58
4.Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	≥=0,6	0,5	0,7	0,7	+0,2
5.Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	≥=1	0,1	0,2	1,0	+0,9
2. Показники оцінки оборотності активів					
1.Коефіцієнт оборотності всіх використовуваних активів	*	0,7	0,9	2,4	+1,7
2.Коефіцієнт оборотності оборотних активів	*	1,1	1,4	2,0	+0,9
3.Період обороту всіх використовуваних активів, днів	*	514	400	150	-364
4.Період обороту оборотних активів, днів	*	327	257	180	-147
3. Показники оцінки платоспроможності					
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,003	0,002	0,002	-0,001
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1,0	0,04	0,09	0,17	+0,13
3.Коефіцієнт поточної ліквідності	≥=2	1,2	1,8	2,3	+1,1
4.Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	≤=1	0,04	0,08	0,19	+0,15
4. Показники оцінки рентабельності					
1.Коефіцієнт рентабельності всіх використовуваних активів	≥=1	0,06	0,08	0,18	+0,12
2.Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	≥=0,15	0,13	0,15	0,27	+0,14
3.Коефіцієнт рентабельності реалізації	≥=0,3	0,08	0,09	0,13	+0,05

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється насамперед у швидкості обороту його капіталу. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових показників оборотності, які показують необхідний рівень капіталу для підтримки визначеного обсягу виробничо-комерційної діяльності. При цьому важливою характеристикою ділової активності підприємства є тривалість обороту активів підприємства. Чим вище швидкість обороту, а відповідно нижче тривалість обороту активів, тим ефективніше працює підприємство. В нашому випадку, ПП «Клекотинське» досить ефективно почало працювати в 2012 році в порівнянні з 2010 роком, оскільки період обороту всіх використовуваних активів в 2012 році становив 150 днів, що значно скоротилося в порівнянні з 2010 роком на 364 дні, а також скоротилося період обороту оборотних активів – в 2010 році він становив 327 днів, а в 2012 році – 180 днів, тобто скоротилося на 147 днів, що є досить позитивним зрушенням.

Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків по короткостроковим зобов'язанням, які потребують негайного сплатення. Під ліквідністю підприємства слід розуміти його здатність покривати поточні зобов'язання оборотними активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ПП «Клекотинське» визначає резерв грошових коштів підприємства, в період 2010 – 2012 рр. він не набув відповідного нормативного значення жодного разу, абсолютне відхилення в свою чергу становило -0,001.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань ПП «Клекотинське» може бути погашена за рахунок грошових коштів і дебіторської заборгованості. Він оцінює можливість миттєвого реа-

гування підприємства в умовах критичної ситуації погашення зобов'язань. І, в нашому випадку, в жодному з вказаних років цей показник не відповідав нормативному значенню, але абсолютне відхилення становило +0,13.

Коефіцієнт поточної ліквідності характеризує ступінь погашення поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, Він дає загальну оцінку ліквідності активів. Цей показник, в ПП «Клекотинське», мав цілковиту відповідність нормативному значенню в 2012 році – 2,3, а також абсолютне відхилення становило, в порівнянні з 2010 роком +1,1, що являється позитивним зрушенням в підприємстві.

Показники оцінки рентабельності в ПП «Клекотинське»: лише коефіцієнт рентабельності власного капіталу відповідав нормативному значенню в 2011 році він становив 0,15, а в 2012 році – 0,27, абсолютне відхилення +0,14. Коефіцієнт рентабельності всіх використовуваних активів найбільше значення мав в 2012 році – 0,18, абсолютне відхилення становило +0,12. Коефіцієнт рентабельності реалізації найбільше значення мав в 2012 році 0,13, абсолютне відхилення становило +0,05.

Можна зробити загальну оцінку по фінансовому стану ПП «Клекотинське», тобто говорячи на мові фінансового аналізу, в нашому випадку вона є задовільною, не зважаючи на відхилення показників в окремі роки підприємство є платоспроможним, фінансово стійким та конкурентоспроможним.

Для покращення фінансового стану підприємства можна використати, запропоновані М.І. Ларка, такі заходи:

- підвищити ефективність використання основних засобів підприємства з метою зниження питомих непрямих витрат в собівартості продукції;
- підвищити інтенсивність використання оборотних активів підприємства з метою зниження питомої ваги позикових коштів в їх загальній сумі;
- вивчити можливість розширення обсягів та ринків збуту продукції з метою подальшого збільшення обсягів реалізації, грошових надходжень і отримуваних прибутків та розробити необхідні заходи для її втілення в життя.

Отже, існує необхідність розробки методики аналізу фінансового стану підприємства, яка б давала можливість здійснення загальної оцінки динаміки та структури статей діючої в Україні фінансової звітності; комплексних досліджень фінансової стійкості та ліквідності балансу підприємств; обґрунтування методичних підходів щодо побудови системи фінансових коефіцієнтів та їх розрахунків. Але, єдиної методики аналізу фінансового стану підприємства не існує, оскільки автори пропонують різні підходи до визначення основних показників діяльності підприємств, що залежить від різноманітних факторів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник/Кер.авт.кол. і наук. Ред. проф.. А. М. Поддєрьогін. – 4те вид., перероб. Та доп. – К.:КНЕУ, 2002 – 571с.,іл.
2. Павловська О. В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану// Фінанси України. – 2001. - №11. – с. 54.
3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – 3-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. 668с. – (Вища освіта ХХІ століття).
4. Крилова І. Г. Аналіз фінансового стану та визначення ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств / І. Г. Крилова, О. С. Колесниченко // Інноваційна економіка. – 2012. - №11 (37). – С. 294.
5. Averina M. Y. Analysis and estimation of the financial state of enterprise: ways of improvement / M. Y. Averina // Modern problems and ways of their solution in science,

transport, production and education. – 2012. – №12 (18-27).

6. Вознюк А. О. Оцінка фінансового стану підприємства як необхідна складова його економічного розвитку / А. О. Вознюк // Інноваційна економіка. – 2012. – №11 (37). – С. 104.

7. Серебренников Г. Г. Предварительная экспертиза финансовой устойчивости предприятия / Г. Г. Серебренников // Организатор производства. – 2010. – №2. – С. 54-56.

8. Черниш С. С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах / С. С. Черниш // Інноваційна економіка. – 2012. – №5 (31). – С. 143-145.

9. Ларка М. І. Аналіз фінансового стану підприємства

як засіб підвищення ефективності його діяльності / М. І. Ларка, Г. О. Лісовська // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – №22 (995). – С. 173-174.

10. Гришова І.Ю. Принципи побудови фінансової політики аграрних підприємств / І.Ю. Гришова // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 93-96.

11. Гришова І.Ю. Вартісні важелі фінансового забезпечення переробних підприємств АПК / І.Ю. Гришова // Економіка АПК. – 2011. – №5. – С.102-107.

12. Анисимова Ю.А., Кулагина Е.А. Управления денежными потоками на предприятии ОАО «КУБЫЙШЕВАЗОТ» / Ю.А. Анисимова, Е.А. Кулагина // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Экономика и управление. 2012. № 3. С. 5-11.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

© 2013

Н.А. Добрянська, доцент, кандидат економічних наук,
кафедра «Економічної теорії та економіки підприємства»
С.С. Стоянова – Коваль, доцент, кандидат економічних наук,
кафедра «Бухгалтерського обліку і аудиту»
М.О. Варгатюк, магістр, спеціальність «Облік і аудит»
Одеський державний аграрний університет, Одеса (Україна)

Анотація: У статті розглянуто аналіз та оцінку фінансового стану підприємства, його діяльності, з точки зору поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених, як необхідних складових економічного розвитку. Зроблено аналіз показників фінансового стану на прикладі ПП «Клекотинське», що займається вирощуванням зернових та технічних культур. Запропоновано шляхи покращення фінансового стану підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, аналіз, показники оцінки фінансового стану.

ANALYSIS AND ESTIMATION OF THE FINANCIAL STATE OF ENTERPRISE

© 2013

N.A. Dobrianska, docent, candidate of economical sciences,
chair “Economic theory and enterprise economy”
S.S. Stoianova - Koval, docent, candidate of economical sciences, chair “Accounting and audit”
M.A. Varhatiuk, master, specialist “Account and audit”
Odessa State Agrarian University, Odessa (Ukraine)

Annotation: The article describes the analysis and an assessment of a financial condition of the enterprise, its activity, from the point of view of domestic and foreign scientists, as necessary components of economic development. The analysis of indicators of a financial condition on the example of PE “Klebotinske”, engaged in cultivation of grain and commercial crops is made. Ways of improvement of a financial condition of the enterprise are offered.

Keywords: financial state of the enterprise, analysis, indicators of an assessment of a financial condition.

УДК 336.77.01

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЫНКА КРЕДИТОВАНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

© 2013

Е.В Павлова, кандидат экономических наук, доцент кафедры «Финансы и кредит»
М.В. Ермакова, студентка
Тольяттинский государственный университет, Тольятти (Россия)

Аннотация: Проведены исследования современного состояния рынка кредитования физических лиц. В исследовании проведен анализ объемов кредитования физических лиц в РФ за последние три года, также проанализирован рейтинг 10 крупнейших коммерческих банков Российской Федерации по различным показателям. Рассмотрены недостатки современной системы кредитования в Российской Федерации и выделены основные направления совершенствования.

Ключевые слова: кредитование физических лиц; банковская система; анализ; структура; динамика; кредитные отношения; рейтинг банков; недостатки системы кредитования физических лиц; направления совершенствования системы кредитования.

В современных российских экономических условиях, в период завершающегося активного преодоления кризиса национальной экономики первоочередной задачей является создание единого механизма управления, обеспечившего, в первую очередь, окончательное преодоление негативных явлений в экономике страны. Также подразумевается создание условий, необходимых для её нормального функционирования и развития, как в области финансов, так и в области интенсификации производства, торговли, сельского хозяйства и других отраслей. Важную роль здесь призвано сыграть создание кредитного механизма, как элемента кредитной системы в целом, поскольку именно он является главным инстру-

ментом регулирования экономики в руках государства. Основанный на денежных и кредитных отношениях, он позволит наиболее быстро сконцентрировать огромные ресурсы в виде временно свободных денежных средств на центральных направлениях экономического и социального развития страны [1, 2, 3]. Правильная организация функционирования кредитного механизма обеспечит эффективное перераспределение этих средств между секторами экономики.

В настоящее время в России расширяются масштабы получения гражданами кредитных платежных карт, ипотечных и потребительских кредитов. Однако процесс этот идет недостаточно активно.